

Bene Zoltán

A rongyember

*„Lehúznak egyszer majd téged is
s nem tudod hova mész le
suhogó aknába visz a lift
tízezer napra s éjre
innen hol virág és fák és a föld
a fű és a fenti ég is
istenem mondd istenem
miért hát miért hát miért is
s mint kit a világ kint hagyott
se éj se nap se reggel
nem jönnek föl a csillagok
és már te sem jöhetsz fel”*

Fekete Vince: Tízezer éj (részlet)

A kórházzag ismerős undort keltett, az olajfestékkel kent, mocskos falakon számtalan alakzatba rendeződtek a foltok. Hogy leküzdje rosszulletét, ezekre koncentrált: az egyik birkát, a másik tehenet formáz, a harmadik olyan, akár Ausztrália, körülötte a déli tengerek megannyi szigete szeplőzi a valaha tükörsima felületet. Hiába próbálta elterelni a figyelmét, öklendezni kezdett, meddőn, kínlódva. Enyhén meggörnyedve egy ablakfülkébe somfordált, homlokát az üvegre tapasztotta, várta, hogy csillapodjon a háborgás ott, belül. Jóllehet a sűrű másnapok révén nagy gyakorlatra tett szert a rosszulletek terén, jól kezelni sosem tanulta meg a problémát. Halálfélelemtől szorongatva, izzadva dermedt mozdulatlanra, várta, hogy múljék el, szívódjon föl végre a gyötrelem. A kórház udvarát leste, a fakó foltoktól tarka pázsitot, a szürke kavicsal szórt sétányokat. Gondozatlan virágágyások, kusza díszbokrok és zöldellő fák között fürdőköpenyes betegek totyogtak. Némelyik állványt tolt maga előtt, az állványon infúziós zacskó függött, a zacskóból kanyargózó műanyag cső a köpeny ujjában tűnt el, szállította a gyógyító oldatot az erekbe. Másoknak a köntösük alól, az ágyékuk tájékáról tekeredett elő vékony csövecske, de ebben a folyadék nem a végükhöz csatlakoztatott és zsebben hordott tasakból a test irányába, de pontosan fordítva áramlott. Műtőslegények és beteghordók dohányoztak a lombok alatt, rokonlátogatók tébláboltak elveszetten a padok között, óriási fekete macskák kószáltak a kertben. A látvány elhomályosult, majd kiélesedett. Enyhült a tortúra, gyomra, nyeldekölője megnyugodott. Kiegyenesedett, letörölte homlokáról a hideg verítéket. Kicsit még maradt az ablakban, álldogálni keveset, míg végleg összeszedi magát.

– Valami baj van? – érintette meg a vállát egy könnyű kéz. Megfordult. Ritka szép arcú nő állt mögötte, valódi szépség. Aggódó tekintettel fürkészte, s ettől valami édeni melegség áradt szét az ereiben. A nő halványkék, belebujós ingféleséget és ugyanolyan színű nadrágot viselt, a lábán papucs – mintha az imént kelt volna ki az ágyból, s még pizsamában flangálna.

– Némiképp rosszul vagyok a szagtól. Nagyon régen és nagyon rövid ideig dolgoztam klinikán... Nem szerettem... A szagot azóta se.

– Általában így vannak ezzel az emberek – mosolyodott el a pizsamás nő, minden bizonnyal nővér. – Beutalták vagy látogató?

– Látogató vagyok. A feleségem a nőgyógyászaton fekszik.

– Odakísérem. Hányas kórterem?

– Hetes.

Elindultak a folyosón.

– Hogy hívják?

– Sítai. Sítai Márton.

– Úgy értem, a feleségét.

– Gabriella. Horváth Gabriella.

– Nem volt hozzá szerencsém – a nővérke szabályos, hófehér fogsort villantott.

– Már meg is érkezünk!

Csakugyan a hetes számú kórterem előtt torpantak meg. Sítai elmotyogott egy köszönömöt, mielőtt belépett. Nyolc ágyat számolt össze, az ajtóhoz bal felől legközelebb esőben feküdt a felesége. A többiben nagy hasú nők.

– Szia – leült az ágy szélére. – Minden rendben?

Gabriella bólintott.

– A körülményekhez képest.

Sítai mondani szeretett volna valami biztatót. Vagy legalább vicceset, de csak a torka kapart az öklendezés nyomán. A feje megint sajogni kezdett, és egyszerre azon kapta magát, arról ábrándozik, milyen jó lenne tudni, hogy hívják azt a nővért, aki idekísérte. Akkor tovább őrzi az emlékezete, mint névtelenül. Ezt tapasztalatból tudta. Az anonim ismerős hamarabb feledésbe merül. És Sítai nem akarta, hogy feledésbe merüljön az a nő...

– Mikor csinálják? – szorította meg a felesége kezét lagymatagon.

– Nemsokára.

Előkotorta a hátizsákjából a narancslevet, az ágy melletti asztalkára helyezte.

– Hoztam ilyet.

– Köszönöm. Jól fog esni – Gabriella gyöngéden elmosolyodott. – Nemrég elvittek egy ágyat a teremből – mesélte. – Az egyik szobatársunk épp vizsgálaton járt, mikor két kórházi fickó berontott, szétszedte, elvitte. Amikor visszatért a szobatársunk, nem volt hová lefeküdni. Két órán keresztül gubbasztott a sarokban, azon a vacak, fémvázás széken, ott, ni, mire hoztak neki egy ágyat. Pedig mi nyomban szoltunk az ügyeletesnek.

– És miért vitték el? – érdeklődött Sítai.

– Az nem derült ki.

– Fasza – csúsztatott ki a száján.

– Jó napot! – két asszonyág tűnt föl a kórterem ajtajában, ugyanolyan ruhában, mint a szépség, aki Sítait idekísérte. Csakhogy ezek csúnyák voltak. Az egyik túl kövér, a másik túl sovány. Slamposan, unottan Gabriella fekhelyéhez slattyogtak, a sovány leakasztotta az ágy végéből a kórlapot, hűmmögve vizslatta, sóhajtozott, ciccegett, s egy tollal pipákat rajzolt egyes sorok végére. A másik mesterkélt együttérzéssel kezdett duruzsolni Sítai feleségének:

– Hamar túl lesz rajta, kedves, rutin dolog, elhíheti.

Gabriella lesütötte a szemét. A nővér Sátaihoz fordult. Úgy mérte végig, akár egy véres kést, tekintetében gyanakvás és megvetés.

– Maga kicsoda?

– Sátai. Sátai Márton vagyok, a férj – emelkedett föl Sátai. A nővér lebiggyesztette az alsó ajkát, mintha azt mondta volna: ja, vagy úgy, no és akkor mi van?

– A felesége holnap hazamehet – közölte valami különös, bántó éllel. Már-már becsmérően ejtette a szavakat, tele szemrehányással, lenézéssel. Gabriella nyomban elpityeredett.

– Na, ne féljen már, mondom, hogy nem veszélyes! – bizonygatta ingerülten az ápolónő. Pufók arca fénylett az izzadtságtól.

– Úgy látom, maguk szeretnék volna ezt a gyereket, ugye? – szólalt meg ekkor a sovány nővér bizonytalanul, az alkatahoz nem illő, mély tónusú hangon.

– Erről van szó – sziszegte Sátai dühösen. Gabriella szepegése zokogássá erősödött.

– Nem kell úgy elkeseredni, majd lesz másik! – gügyögte erre esetlenül, nyilván nyugtató, vigasztaló szándékkal a sovány nővér. Közelebb lépett Gabriellához, hogy gőgicséljen neki suta melegséggel. Sátai nem hallotta, mi mindent mond, mert a kövér nővér szárazon, ridegen felszólította:

– Maga most menjen el!

Ügyefogyottan szedelőzködött. Alig hallhatóan, sebtiben köszönt el. Szinte menekült a kórteremből.

Egyenesen a büfébe sietett. Érezte, hogy hamarosan megint előveszi a rosszul-lét. Ezt megelőzendő jó erős kávéért, némi kis cukorral és tejszínhabbal.

– Ennyi volt? – kérdezte valaki. Odapillantott: a gyönyörű arcú nő kavargatott egy csésze feketét az egyik könyöklőnél.

– Elküldtek – húzódott mellé Sátai. – Viszik műteni.

– Abban a teremben várandós kismamák vannak – jegyezte meg a szépség, s a hangjából Sátai némi pajkosságot, de minimum pajtasságot vélt kihallani.

– Ő is az volt, de meghalt benne a gyerek – közölte komoran. – A kilencedik héten, ha minden igaz. Néhány nappal ezelőtt, azt hiszem.

– Sajnálom – a nővér arcvonásai egy múltó pillanatra valóban szánakozóvá rendeződtek, hogy egy másodperc töredékével később már újra barátkozó, cinkos kifejezést öltsenek.

– Én is – hörpölte föl a kávéját Sátai. – Most megyek. Viszlát!

– Vigyázzon magára! – szólt utána a nő dallamosan, s ettől Sátai kénytelen volt megszorozni a lépteit, pedig (vagy éppen azért, mert) legszívesebben maradt volna, diskurált volna, elhívta volna egy presszóba, este tízkor megfogta volna a kezét, tizenegykor már csókolta volna a száját és a nyakát, azt a szép fehér, lágyan ívelő nyakat... A kurva életbe, gondolta, nem tudok más lenni, mint aminek születtem. Sosem szabadulhatok önmagamtól....

A buszpályaudvar irányába indult. A kórháztól két sarokra beült egy kocsmába. Vodkát rendelt sörrrel. Ledöntötte, kért még egy kört, aztán egy harmadikat, negyediket is. Buszról, hazaútról addigra megfélemedezett. Az ötödik kört már másik kricsmiben fogyasztotta, s közben feszt a szép arcú, jó alakú egészségügyi

alkalmazott járt az eszében. A hatodik kör (és harmadik ivó) után, a hetedik kör és negyedik becsületsüllyesztő felé tartva hasított belé a fölismerés: végzetes hibát vétett. Bassza meg, káromkodott magában, a lóvé! Hátizsákjában ott lapult két boríték, az orvosnak és a nővérnek szánt összegekkel, s ő, marha, elfeledte átadni. Leült egy padra, előhúzta a kopertákat a zsák oldalsó zsebéből. Hirtelen ötlettől vezérelve az egyikből egy ötezrest, a másiból egy ezrest vett ki, betette a tárcájába. Így pótolta az elivott pénzt. Mikor ezzel megvolt, fölkerekedett, ügetett vissza a kórházba.

Gabriella még aludt, ám a szobatársaktól megtudta, hogy a műtét sikerült, komplikáció nem adódott.

A műtét rendben van, hát persze, morfondírozott a folyosón. Műtét, bonyodalom nélkül. Ha viszont nem szépelnünk, hanem a nevéen nevezzük, akkor abortusz, még ha történetesen orvosi szempontból szükséges is. És ez maga bonyodalom.

– Kikaparták belőle a halott magzatot, vagy mi – suttogta az ablakban, ahová behúzódott. – Voltaképpen engem kapartak ki belőle... Legalábbis részben...

A halántéka lüktetett, a szája kiszáradt. Odalent zöldültek a lombok, virágok nyíltak a kavicsos fölszórt utak mentén, az égbolt még utoljára fölragyogott a leselkedő szürkület előtt. Üresen tátongott az udvar. Sátai gyöngye, remegő békességet érzett, miközben szemlélődött. S akkor a közelítő esthomály földézte benne azt az alt hangot, amint formálja az alapvetően tárgyilagos, mégis részvétellel terhelt szavakat: „Úgy látom, maguk szerették volna ezt a gyereket.” Hát, a fene tudja, gondolta Sátai.

– A fene tudja, hogy szerettem volna-e – motyogta maga elé.

Gabriella, Sátai úgy hitte, nagyon is. Ő maga azonban hol igen, hol nem. Most, hogy már nincs, talán jobban, mint korábban, amikor még volt. Erre az ötlött eszébe, hogy amennyiben nem kikaparják, de halva születik ez a gyerek, mennyire más lenne a helyzet. Le lehetne liftezni a proszektúrára, nézni azt a piciny, élettelen testet. Formája lenne a veszteségnek, s nem maradna ilyen alaktalanul ismerős, megszokottan meghatározatlan. Annyira hasonló ahhoz a szorongáshoz, ami időtlen idők óta, legalábbis amióta az eszét tudja, benne fészkel. Az az apró tetem lehúzná magához, ezt tisztán érezte Sátai, ez ott és akkor nem lehetett vitás. Valahol a koponyájában mormolni kezdett valaki, különös zenével, szaggatottan, akár egy sámán, akár egy ősi táltos: *„Lehúznak egyszer majd téged is / s nem tudod hova mész le / suhogó aknába visz a lift / tízezer napra s éjre / innen hol virág és fák és a föld / a fű és a fenti ég is / istenem mondod istenem / miért hát miért hát miért is / s mint kit a világ kint hagyott / se éj se nap se reggel / nem jönnek föl a csillagok / és már te sem jöhetsz fel”*.

– Nem is akarok! – lihegte dacosan, azzal nekiveselkedett, megfeszítette ernyedt izmait, elrugaszkodott az ablakból, kihúzta magát. Összeszorított foggal megkereste az orvost, aki a feleségét mütötte, szó nélkül a kezébe nyomott egy borítékot, s eliszkolt. Az első szembejövő nővért megállította, ügyetlenül átnyújtotta neki a hálapénzt, de már szaladt is tovább, némán, konokul. Remélte, hogy nem keverte össze a kopertákat, bár különösebben az sem zavarta volna, ha kiderül, mégis.

Amint kilépett a kórház kapuján, üde hang köszönt rá. Sátai odafordult. A szépséges ápolónő bíbelődött éppen a kerékpárja lakatjával. Már nem pizsama-szerű munkaruhát, hanem testhez simuló nadrágot és blúzt viselt.

– Nem inna velem valamit? – kérdezte a férfi, ahelyett, hogy fogadta volna a köszönést. A nővér egyelőre egyetlen szót sem válaszolt, előbb kényelmesen kinyitotta a lakatot, ráérősen elpakolta, táskáját nagy műgonddal eligazgatta a biciklikosárban, aztán komótosan, és kimondottan kecsesen kifújta az orrát.

– Mehetünk! – jelentette ki végül.

– Nem nagyon ismerem ezt a várost – mondta Sátai. – Hová menjünk?

– Nem idevalósiak?

– Nem. Harminc kilométerre lakunk innen. Azért vagyunk itt, mert az ottani kórháznak még ennél is rosszabb a híre. A sógornóm tegnap hozta át a feleséget, tegnap délután. Én dolgoztam. Ma déltől szabadságon vagyok.

– Menjünk a *Butterfly*-ba – javasolta a nő. – Egyébként Krisztina.

– Sátai. Sátai Márton... De ezt már mondtam, azt hiszem. Adja ide nekem, tolom szívesen.

A *Butterfly* ridegen modern, divatos kávéház volt, Sátai továbbra is vodkát ivott sörrel és hallgatott, Krisztina Martinit kortyolgatott szorgalmasan, és hosszasan pletykált orvosokról, nővérekről, betegekről, a bátyjáról, aki a város nevesebbik gimnáziumában tanít, és keféli a végzős diáklányokat, az anyjáról, aki ugyanannak az iskolának az igazgatója, s az apjáról, aki halott. Autóbalesetben hunyt el, egy nőcskével az oldalán.

– Nem vár otthon senki? – szakította félbe Sátai.

– Nem – mosolygott Krisztina kacéran. – Tegnapelőtt tettem ki a szűrét a pasimnak, mert megcsalt.

– A köcsög.

– Naná! Busszal mégysz haza?

– Nem akarok hazamenni – bökte ki Sátai. – Kicsit részeg vagyok, és otthon semmi jó nem vár. Az anyósom két házzal arrébb lakik, árgus szemekkel figyel, mikor érkezem, kíméletlenül rám töri az ajtót, aztán magyarázkodhatok neki egész este, fél éjszaka. Meg hallgathatom a jajgatását, szipogását.

– Akkor ne menj haza – vonta meg a vállát Krisztina. – Nálam elalhatsz. Tényleg.

Sátai bólintott, és elindult benne a mozdulat, aminek a végeredménye az kellett volna legyen, hogy megfogja Krisztina kezét. Ám valahogy gellert kapott a szándék, vagy talán az izmai lázadtak föl, s elhatározták, ezúttal nem engedelmeskednek, mindenesetre a mozdulat egészen máshová futott ki: Sátai egyszerűen megmarkolta a hátizsákját, föl pattant az asztaltól, és elviharzott.

– Mi lelt? Hülye vagy? – hallotta a háta mögül a szépen zengő, bár az italtól már kissé fátyolos női hangot. Nem értette, mit akar, így nem volt mit és miért felelnie. Futva távozott, fizetni is elfelejtett, úgy tört ki a *Butterfly*-ból, akár Zrínyi Sziget várából, s rohant keresztül parkokon, utcákon, a kórház irányába. Időközben leereszkedett az este, a gyér közvilágítás reszkető, halovány derengése bizarr hártját borította a városra. Emberek alig jártak, kóbor kutyák és szemetesekben turkáló fekete macskák vették birtokba a közterületeket. Sátai csak a

kórház közelében lassított, nagyot hányt egy ház falánál. Amíg okádott, arra gondolt, Krisztina tartja a homlokát finoman, légiesen. Megkönnyebbülnie mégsem sikerült. Aztán két sarokkal odébb, ahol megállt vizelni, meglepetten tapasztalta, hogy a farka kemény, alig bírja előbányászni, beszorult a nadrágjába. A pisálás nem egyszerű följazott állapotban. Mialatt hugyozott, képek kavarogtak előtte, a kavalkádban Gabriella és Krisztina mezítelen teste tekergőzött és vonaglott egy kórházi ágyban, egymásba játszó körvonalakkal, véresen, a fejük fölött földöntúli, gigászi infúzió a semmiből csüngve csöpögött a semmibe, s mindent ellepett a kórházzzag és az égető, kínzó fejfájás. Erre napokkal később is kitűnően, pontosan emlékezett, erre a hasogató fájdalomra. Arra azonban már nem, hogy miként tévedt az eldugott, elvadult kültelki parkba, ahol reggel mocskos, bűdös rongyokból vetett derékaljon, bokor alatt ébredt. A hátizsákja eltűnt, az óráját hiába kereste. A ruháin kívül csak sajtó merevedése maradt meg, és az érzés, hogy többé nem jöhet föl, immár örökre *lenn* marad, legyen bárhol is az a *lenn*, s legvégül az a szárazság a szájában, amit sem a bevedelt sör, sem a zaklatott álom nem tudott enyhíteni.